

بررسی نقش شورای اسلامی شهر و تاثیر حسابرسی بر عملکرد شهرداری (مورد مطالعه شهرداری جهرم)

مسعود مومنی^۱، رسول کشتکار^۲، حمید شاکری^۳

^۱ کارشناس ارشد مدیریت مالی، معاون توسعه، مدیریت منابع شهرداری جهرم.

^۲ استادیار، گروه حسابداری و مدیریت مالی، واحد مرودشت، دانشگاه آزاد اسلامی، مرودشت، ایران.

^۳ دکتری حقوق عمومی، مدرس دانشگاه پیام نور شیراز، ایران

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش شورای اسلامی شهر و تاثیر حسابرسی بر عملکرد شهرداری جهرم با روش توصیفی و تحلیلی انجام شده است. در این تحقیق از روش کتابخانه ای برای تهیه ادبیات تحقیق و از روش میدانی و پرسشنامه، برای جمع آوری داده های آماری استفاده شده است. جامعه آماری مورد مطالعه در این پژوهش مشتمل بر کلیه مدیران، معاونت ها، کارکنان مالی شهرداری جهرم و اعضای شورای اسلامی شهر جهرم در سال های ۱۳۹۵ الی ۱۳۹۹ مشغول به فعالیت می باشند با مشورت استاد راهنما جهت بالا بردن اعتبار و پایایی تحقیق، در این پژوهش تمام شماری انجام شده است و ۷۳ نفر انتخاب شده اند. و برای تجزیه و تحلیل داده ها از نرم افزار SPSS استفاده شده است.

نتایج تحقیق بیانگر این است که نظارت شورا بر حسابرسی و عملکرد مالی شهرداری جهرم تاثیر گذار است. همچنین حسابرسی نیز بر عملکرد مالی شهرداری جهرم موثر است. نتایج تحلیلی حاکی از این است که شورای اسلامی شهر با دو نقش قانون گذاری و نظارتی با استفاده از تمام ظرفیت های موجود در شهر اعم از دانشگاه ها و مراکز علمی، مشاوره افراد خبره و دارای تخصص های مورد نیاز و.. و انتخاب روش بهینه و حسابرسی مستقل دارای تخصص های مختلف جهت بررسی و حسابرسی کامل کلیه بخش های شهرداری و بررسی دقیق و کارشناسی گزارش های ارائه شده و پیگیری قانونی و اصلاحی این گزارش ها می تواند به وظایف و اختیارات قانونی خود عمل نموده و گزارش های آن را به مردم ارائه دهد.

واژه های کلیدی: حسابرسی، حسابرسی شهرداری، شورای اسلامی شهر، نظارت و کنترل مالی، عملکرد مالی شهرداری. شهرداری جهرم

مقدمه

امروزه شهرداری ها نقش مهمی در ایجاد زیرساخت های شهری و افزایش رفاه شهروندان دارند و از طرف دیگر، ساکنین شهرها در حال افزایش است بیشترین شتاب در شهری شدن ایران مشاهده می شود به طوری که مطابق با سرشماری سال ۱۳۹۵، نسبت جمعیت شهری ایران به ۷۴ درصد رسیده است، بنابراین اعمال شهردار یها در سراسر کشور با سرنوشت بیش از ۷۴ درصد مردم ایران گره خورده است (پژوهش های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۶).

با توجه به اینکه شهرداری یک موسسه عمومی غیردولتی است که بخش اعظمی از درآمدهای خود از مردم اخذ می کند و شهرداری وظایف بسیاری برعهده دارد و از سوی دیگر این موسسه به لحاظ منابع مالی دارای محدودیت هایی می باشد و از جهت دیگر شورای اسلامی شهر که نوپا می باشد دارای ظرفیت هایی برای نظارت و کنترل درآمد و هزینه های شهرداری می باشد. علی ایحال بایستی در نظر داشته باشیم که شهرداری موسسه بسیار مهم و تاثیرگذار در زندگی مردم است در سالهای اخیر بسیاری از شهرداریها با استفاده از فناوری اطلاعات و تغییر در معماری ساختار خود و با ساده سازی رویه ها و ارتباط موثر با شهروندان، خدمات خود را در حوزه وظایف شهرداری به صورت قابل دسترس و امن به شهروندان ارائه نموده اند. همچنین توسعه سازمان ها از جمله شهرداری ها و پیچیده تر شدن روابط و پیشرفت های فن آوری از یک سو و لزوم استفاده بهینه از منابع محدود و نادر از سوی دیگر، موجب رشد هر چه بیشتر حساسی و نیاز به انجام جامع آن شده است. ضرورت انجام حساسی مالی و اظهارنظر بدون دید انتقادی نسبت به صورت های مالی توسط حسابرسان بر کسی پوشیده نیست. از سویی نیاز فزاینده به مدیریت آگاه، با توجه به شرایط اقتصادی حاضر در دستگاه ها از جمله شهرداری ها توسعه پویایی حرفه حساسی را ایجاب می کند تا علاوه بر رسیدگی به صورت های مالی در چارچوب اصول و ضوابط حساسی مالی ابعاد مختلف عملکرد مدیریت را نیز مورد بررسی قرار دهد. از این رو لازم است حسابرسان ضمن استفاده از خدمات متخصصان در زمینه های مختلف به ارزیابی کیفیت تصمیم گیری های مدیریت بپردازند و نتایج و پیشنهاد های اصلاحی خود را برای بهبود هر چه بیشتر عملکرد مدیریت ارائه دهند این تفکر در دنیای امروز موجب پیدایش روش جدیدی از حساسی تحت عنوان حساسی عملکرد شده است.

فلذا کنترل لازم در جهت کنترل و کارآمدی حساسی شهرداری ها مطالعاتی علمی و عملی در زمینه حساسی انجام شود که مورد استفاده شهرداری ها قرار بگیرد بر همین اساس هدف پژوهش حاضر بررسی تکنیک های کنترلی حساسی پاسخگوی نیازهای نظارتی شورای اسلامی شهر می باشد.

فرضیه اصلی اول

به نظر می رسد حساسی بر عملکرد شهرداری جهرم تاثیر گذار است

فرضیات فرعی

- ۱- به نظر می رسد حساسی بر کارایی عملکرد شهرداری جهرم تاثیر گذار است
- ۲- به نظر می رسد حساسی بر اثر بخشی عملکرد شهرداری جهرم تاثیر گذار است
- ۳- به نظر می رسد حساسی بر صرفه اقتصادی عملکرد شهرداری جهرم تاثیر گذار است

فرضیه اصلی (دوم)

به نظر می رسد کنترل و نظارت شورای اسلامی شهر بر حساسی (حسابرسی مستقل) شهرداری جهرم تاثیر گذار است

فرضیه اصلی (سوم)

به نظر می‌رسد کنترل و نظارت شورای اسلامی شهر بر عملکرد شهرداری جهرم تاثیرگذار است

فرضیات فرعی

به نظر می‌رسد کنترل و نظارت شورای اسلامی شهر بر کارایی عملکرد شهرداری جهرم تاثیرگذار است

به نظر می‌رسد کنترل و نظارت شورای اسلامی شهر بر اثر بخشی عملکرد شهرداری جهرم تاثیرگذار است

به نظر می‌رسد کنترل و نظارت شورای اسلامی شهر بر صرفه اقتصادی عملکرد شهرداری جهرم تاثیرگذار است

تحقیقات داخلی

میرهاشمی، سیده فائزه (۱۳۹۳). بررسی تاثیر مصوبات شورای شهر بر مدیریت مالی شهرداری تهران. جهت ارائه به دانشگاه آزاد تهران مرکز. نویسنده محترم در قالب ۱۱۰ صفحه (در قالب پنج فصل) به بررسی تعاریف و مفاهیم و کلیاتی و تحلیل‌هایی در مورد مصوبات شورای اسلامی شهر و تاثیر آن بر مدیریت مالی شهرداری پرداخته است. این پایان نامه در زمینه شناخت و کسب اطلاعاتی در باب شهرداری و تاثیرات و پتانسیل شورا میتواند مفید به فایده باشد اما پایان نامه اینجانب به موضوعات فراتر و حسابرسی و کارآمدی آن می‌پردازد.

اسکندری، کریم و کردبچه، شیما (۱۳۹۵). تبیین نیاز به استانداردهای حسابرسی عملکرد مدیریت در دستگاه‌های اجرایی. نویسندگان محترم در این مقاله در قالب ۹ صفحه به بیان یک سری استانداردهای لازم و ظرفیتهای موجود در زمینه حسابرسی در دستگاه‌های اجرایی پرداخته است این نویسندگان سعی کرده اند به صورت کلی این استانداردها را مطرح کنند در حالی که شهرداری‌ها با توجه ساختار و تنوع فعالیت‌های خود صرفاً از این استانداردها ممکن است تبعیت نکنند و از یک سری استانداردهای خاص خود تبعیت کنند فلذا اینجانبان ضمن بررسی این استانداردها در تلاش هستیم استانداردهای لازم جهت کارآمدی حسابرسی شهرداری نیز ارائه دهیم

نوروزی، ابوالقاسم (۱۳۹۶). جنبه‌های خاص استفاده از اصول حسابداری در حسابداری شرکت‌های دولتی نویسنده محترم در این مقاله دو اصل متفاوت حسابداری، یعنی رویکرد تعهدی و رویکرد نقدی وجود دارد. که در این مقاله صرفاً به این دو اصل در حسابداری پرداخته است اما در این مقاله ضمن بیان کلیات به مباحثات دیگری در مورد حسابرسی شهرداری‌ها و آسیب‌شناسی، ارائه راهکار و نقش و ظرفیت شورای اسلامی شهر در بحث حسابرسی و حسابرسی کارآمد می‌پردازیم.

تحقیقات خارجی

ناگی (۲۰۰۵) به مطالعه تأثیر چرخش موسسه‌های حسابرسی بر کیفیت حسابرسی پرداخت. تحقیق وی بر اساس محدودیت‌های محیطی که در اثر قصور آرتوراندرسون، تعدادی از شرکت‌ها را مجبور به تغییر حسابرس کرده بود، انجام شد. شرکت‌های نمونه آماری که در سایه وجود قانون چرخش مؤسسات حسابرسی فعالیت می‌کردند به دودسته شرکت‌های بزرگ و شرکت‌های کوچک تقسیم شدند. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که درصد افزایش در بهبود کیفیت حسابرسی شرکت‌های کوچک بیشتر از شرکت‌های بزرگ بوده است. به بین دیگر، کیفیت حسابرسی زمانی با چرخش مؤسسه حسابرسی، بهبود می‌یابد که شرکت‌های حسابرسی شونده، کوچک‌تر هستند.

فرچ و همکاران (۲۰۱۰) در کشور چین، تأثیر چرخش شریک و مؤسسه حسابرسی روی کیفیت حسابرسی را، در موقعیت‌های اجباری و اختیاری (با توجه به ایالت‌های مختلف چین) با هم مقایسه کردند. آنان اصلاح اظهارنظر حسابرس و ارائه گزارش حسابرسی غیر مقبول (گزارش تعدیل‌شده حسابرسی) را به‌عنوان معیاری برای کیفیت حسابرسی در نظر گرفتند. نتایج تحقیق‌های آنان نشان داد که بین چرخش شریک حسابرسی به‌صورت اجباری و چرخش مؤسسه حسابرسی به‌صورت اختیاری با ارائه گزارش غیر قبول حسابرسی رابطه مستقیم وجود دارد. این در حالی است که سطح خطا در بررسی رابطه چرخش مؤسسه حسابرسی به‌صورت اختیاری با اصلاح گزارش حسابرسی، بیشتر در نظر گرفته شده بود. افزون بر این، بر اساس نتایج پژوهش، بین چرخش اختیاری شریک حسابرسی و چرخش اجباری مؤسسه حسابرسی با اظهارنظر اصلاح‌شده حسابرسی رابطه معنی‌داری وجود ندارد.

این منابع می‌تواند در فهم و درک بهتر اقتصاد شهری و تامین منابع مالی شهرداری که خود در واقع مقدمه ای برای مبحث حسابرسی کارآمد شهرداری موثر می باشد.

تعاریف مفهومی و عملیاتی

شهرداری

واژه شهرداری معادل لغت انگلیسی ((Municipality)) است. این لغت از ریشه لاتین ((Municipum)) به مفهوم ((جمع سکنه یک محل)) که به منظور منافع مشترک دور هم جمع شده اند، اقتباس شده است (سعیدی رضوانی، ۱۳۷۸، ص ۱۷) شهرداری به عنوان نهاد اجرایی حکومت محلی؛ سازمانی عمومی و غیر دولتی است و در چارچوب قوانین ایالتی یا ملی تشکیل می شود و مسئول ارائه خدمات عمومی در محدوده ای تعریف شده می باشد. این خدمات در کشورهای مختلف، متفاوت است. اما بطور معمول شهرداریها موظف به ارائه این خدمات هستند: برنامه ریزی شهری، حمل و نقل عمومی، محافظت از آتش و سایر بلايا، تامین فضای سبز، تامین پاکیزگی، زیباسازی فضای عمومی، اداره امور گورستان، اداره بازارهای عمومی و میادین میوه و تره بار، تامین خدمات فرهنگی و فراغتی، جلب اجتماعی، ارائه خدمات انتظامی شهری و رانندگی، ارائه خدمات رفاهی و تامین اجتماعی، تامین ساختمانها، تاسیسات و تجهیزات شهری (ساخت، نگهداری و تامین آب، برق، گاز، سوخت، فاضلاب و...) (سعیدی رضوانی، ۱۳۷۸، ص ۱۸).

شهرداریها در ایران برخلاف سایر کشورها از وظایف و اختیارات محدودی برخوردارند، که این وظایف در قانون شهرداری ایران در پنج دسته کلی قابل طبقه بندی است:

۱. امور عمرانی: شامل بندهای ۱ و ۲۱ و ۲۵ ماده ۵۵ قانون شهرداریها
۲. امور خدماتی و بهداشتی: شامل بندهای ۲، ۴، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۸، ۲۰ و ۲۳ ماده ۵۵ قانون شهرداریها
۳. امور اجتماعی: شامل بندهای ۵، ۶ و ۲۲ ماده ۵۵ قانون شهرداریها
۴. امور اداری و مالی: شامل بندهای ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۲، ۱۶، ۱۷، ۱۹، ۲۴، ۲۶، ۲۷ و ۲۸ ماده ۵۵ قانون شهرداریها
۵. امور نظارتی: شامل بندهای ۳ و ۱۱ ماده ۵۵ قانون شهرداریها^۱

بسیاری از وظایف قانونی شهرداری، مندرج در قانون شهرداریها؛ توسط سازمانهای دیگر انجام میگیرد و عملاً شهرداری در انجام آنها دخالتی نداشته و یا دخالت اندکی دارد. (مقیمی، ۱۳۸۶، ص ۲۰۲)

شورای اسلامی شهر:

شورا در کشور ما دارای ریشه عمیق مذهبی و ایدئولوژیکی است، بطوری که در ((قرآن کریم)) واحادیث و روایات ائمه معصومین (ع)، اهمیت شورا مورد تاکید قرار گرفته است و بر همین اساس نیز در قانون اساسی، شوراها به عنوان یکی از ارکان اساسی مدیریت دولتی مورد توجه قرار گرفته است. (همان، ص ۱۸۱)

از ((شورا)) تعاریف مختلفی بعمل آمده که تعریف عام آن عبارتست از: تجمع افرادی که برای بحث و بررسی و تبادل نظر و همچنین مصلحت اندیشی و ارائه نظر تشکیل جلسه می دهند (همان، ص ۱۸۲)

شورا در میان سایر سطوح مدیریت دولتی در یک جامعه سیاسی دموکراتیک، از موقعیت منحصر به فردی برخوردار است و باور عمومی بر این است که شورا شکل خالص، ناب و کامل دموکراسی می باشد؛ چرا که به علت تفاوت بخشها و گروههای جمعیتی یک کشور، به افراد محل نزدیک است و با خواسته ها و تمایلات مردم سازگاری بیشتری دارد (همان، ص ۱۸۲)

قدرت و اختیارات شوراها (همان، ص ۱۹۱)

قدرت و اختیارات شوراها را می توان در پنج دسته عمده گروه بندی نمود

۱-۲ قدرت قانونگذاری (همان، ص ۱۹۱)

بیشترین و مهمترین اختیارات شوراها، مربوط به قدرت قانونگذاری است که این قدرت غیر قابل تفویض بوده و براساس آن، مقررات و احکام محلی وضع می شود تا جایی که احتمال دارد کسانی که از قوانین وضع شده تخلف نمایند، با اقدامات قضایی مواجه شوند

۲-۲ قدرت اداری (همان، ص ۱۹۲)

شورای اسلامی در کشور ما، در زمینه های مختلف دارای قدرت اداری هستند، بطوری که انتصاب شهرداران یکی از مهمترین انواع قدرت اداری شوراهاست (بند ۱ ماده ۸۰) برنامه ریزی در خصوص مشارکت مردم در انجام خدمات اجتماعی، اقتصادی، عمرانی، فرهنگی، آموزشی و سایر امور رفاهی با موافقت دستگاههای ذیربط (بند ۵ ماده ۸۰) و... از دیگر قدرتهای اداری شوراها می باشد بطور کلی می توان گفت شورا اقدام به انتصاب نموده، وارد قرارداد شده و مجموعه حکومت محلی را مورد کنترل و نظارت اداری قرار می دهد

قدرت مالی (همان، ص ۱۹۲)

شورای اسلامی شهر با بهره گیری از اختیاراتی که قانون گذار در خصوص بررسی و تصویب بودجه، صدور مجوز استقراض، نظارت بر حسابهای مالی، کنترل و نظارت بر انجام معاملات، کنترل سرمایه گذاری، سرمایه در گردش و سایر سرمایه شهرداری و بررسی و تایید صورت جامع در آمد و هزینه شهرداری قدرت مالی خود را نشان می دهد

قدرت تحقیق و بررسی (همان، ص ۱۹۴)

برابر ماده ۸۱ قانون شوراها چنانچه حداقل یک سوم اعضای شوراهای اسلامی شهر، تحقیق و تفحص در هر یک از امور مربوط به وظایف شهرداریها و سازمانها و شرکت های وابسته را لازم بدانند تقاضای خود را به صورت کتبی به رییس شورای اسلامی

شهر تسلیم نموده و رییس شورای شهر ظرف مدت چهل و هشت ساعت آن را به کمیسیون تخصصی ذی ربط شورا در صورت وجود، جهت رسیدگی ارجاع می نماید. رییس کمیسیون موظف است ظرف مدت دو هفته از تاریخ وصول با مسئولان ذی ربط شهرداری مکاتبه و اطلاعاتی را که در این زمینه کسب نموده در اختیار متقاضیان قرار دهد. در صورتی که دو سوم متقاضیان اطلاعات کمیسیون را کافی تشخیص ندهند، کمیسیون موظف است ظرف مدت یک هفته پس از وصول تقاضا از متقاضیان و شهردار دعوت به عمل آورد و دلایل ضروری تحقیق و تفحص و نظرات شهرداری را استماع نماید و تا مدت ده روز گزارش خود را مبنی بر تصویب یا رد تقاضای تحقیق و تفحص به رییس شورای اسلامی شهر ارائه دهد. بنابراین با عنایت به این ظرفیت و اختیار قانونی می توان گفت شورای اسلامی شهر دارای قدرت تحقیق و بررسی در کلیه امور شهرداری را دارا می باشد قدرت نیمه قضایی (همان، ص ۱۹۴)

درخصوص قدرت نیمه قضایی شورا ی اسلامی شهر می توان به کمیسیونهای ماده ۱۰۰ و ماده ۷۷ و بند ۲۰ ماده ۵۵ قانون شهرداریها که در ترکیب آنها عضو شورای اسلامی شهر بعنوان یکی از اعضا کمیسیونهای شبه قضایی ماده تین ۱۰۰ و ۷۷ نقش داوری بین مردم و شهرداری را به عهده دارد و همچنین کمیسیون بند ۲۰ ماده ۵۵ که سه نفر عضو آن از اعضاء شورای اسلامی شهر می باشند نیز به عنوان مرجع رسیدگی به شکایات بهداشتی نقش و قدرت نیمه قضایی شورای اسلامی شهر را نمایان می کند

بودجه

در مالیه عمومی ، بودجه به سندی اطلاق می شود که در آن دخل و خرج دولت برای مدت معینی پیش بینی و به تصویب می رسد . مدت مزبور را که اغلب یکسال است ، سنه مالی گویند

در قانون شهرداری های ایران ، ماده ۶۵ چنین می گوید

- هر شهرداری دارای بودجه ای است که پس از تصویب شورای شهر قابل اجراست

در ماده ۲۳ آیین نامه مالی شهرداریها بودجه چنین تعریف شده است

- بودجه سالانه شهرداری عبارت است از یک برنامه جامع مالی که در آن کلیه خدمات و فعالیتها ها و اقداماتی که باید در طی سال مالی انجام شود همراه با برآورد مبلغ و میزان مخارج و درآمدهای لازم برای تامین هزینه انجام آنها پیش بینی می شود و پس از تصویب شورا ی شهر قابل اجرا ست (بهرامی پورهنگ ، ۱۳۸۸ ، ص ۲۱)

تفریغ بودجه

تفریغ بودجه عبارت است از صورت مقایسه ارقام پیش بینی شده در بودجه با درآمد های وصولی قطعی از یک طرف و هزینه های بر آوردی با عملکرد قطعی پرداخت هزینه ها از طرف دیگر (همان، ۲۲) .

تعریف حسابرسی

تعاریف متعددی از حسابرسی ارائه گردیده است که در اینجا به بعضی از آنها اشاره می شود:

"حسابرسی عبارت است از هرگونه رسیدگی به دفاتر و اسناد و مدارک و انجام سایر بررسی‌ها که توسط شخصی مستقل از تهیه‌کننده آن به منظور ارائه اظهارنظر نسبت به صورت‌های مالی انجام می‌پذیرد (سازمان حسابرسی)"

"حسابرسی عبارت است از بررسی تحلیلی ترازنامه و صورت سود و زیان و اسناد و دفاتر حسابداری و سایر مدارکی که صورت‌های مالی بر مبنای آن‌ها تهیه و تنظیم شده است"

"حسابرسی فرایندی است منظم و سیستماتیک جهت جمع‌آوری و ارزیابی بی‌طرفانه شواهد مربوط به فعالیت‌ها و وقایع اقتصادی به منظور تعیین درجه انطباق ادعاها با معیارهای از پیش تعیین شده و گزارشگری نتایج به افراد ذینفع (کمیته مفاهیم بنیادی حسابرسی)"

حسابرسی فرایندی است منظم و با قاعده (سیستماتیک) جهت جمع‌آوری و ارزیابی بی‌طرفانه ی شواهد درباره ی ادعاهای مربوط به فعالیت‌ها و وقایع اقتصادی برای تعیین میزان انطباق این ادعاها با معیارهای از پیش تعیین‌شده و گزارش نتایج به اشخاص ذی‌نفع («بیانیه مفاهیم بنیادی حسابرسی»)

حسابرسی عملیاتی:

در حسابرسی عملیاتی، کارایی، اثربخشی و صرفه اقتصادی روش‌ها و رویه‌های عملیاتی سازمان بررسی می‌شود. پس از انجام حسابرسی عملیاتی، معمولاً مدیریت انتظار دارد که توصیه‌هایی برای بهبود عملیات دریافت کند. البته در این مورد حسابرسان صلاحیت حرفه‌ای کمتری دارند. در حسابرسی عملیاتی، بررسی‌ها به حسابداری محدود نمی‌شود و ممکن است ساختار سازمانی، عملیات رایانه‌ای، روش‌های تولید، بازاریابی و یا هر حوزه دیگری که حسابرس در آن زمینه صلاحیت داشته باشد، مورد ارزیابی قرار گیرد. از آنجا که اثربخشی عملیاتی حوزه‌های بسیار متفاوتی می‌تواند مورد ارزیابی قرار گیرد، نمی‌توان چگونگی انجام حسابرسی عملیاتی را به طور دقیق توصیف کرد. در یک سازمان، ممکن است حسابرس مربوط بودن و کافی بودن اطلاعات مورد استفاده مدیریت در تصمیم‌گیری برای تحصیل دارایی‌های ثابت مشهود جدید را ارزیابی نماید. در سازمان دیگر، ممکن است کارایی جریان اطلاعات در فرایند فروش مورد ارزیابی قرار گیرد. ارزیابی کارایی و اثربخشی عملیات در مقایسه با معیارهای تعیین شده، هیچ‌گاه نمی‌تواند با همان عینیت حسابرسی رعایت و حسابرسی صورت‌های مالی انجام گیرد. معیارهای تعیین شده مورد استفاده در حسابرسی عملیاتی نیز بسیار ذهنی هستند. به همین دلیل، حسابرسی عملیاتی بیش از آنکه شبیه حسابرسی باشد، به مشاور مدیریتی شباهت دارد

حسابرسی صورت‌های مالی:

حسابرسی صورت‌های مالی با این هدف انجام می‌گیرد که میزان مطابقت صورت‌های مالی (اطلاعات مورد رسیدگی) با معیارهای تعیین شده مشخص شود. معمولاً، معیارهای مورد نظر، استانداردهای حسابداری است، هر چند ممکن است صورت‌های مالی که با سایر چارچوب‌های گزارشگری مالی مناسب برای یک سازمان خاص تهیه شده است نیز مورد حسابرسی قرار گیرد. حسابرس، به منظور تعیین اینکه صورت‌های مالی، طبق استانداردهای حسابداری، به نحو مطلوب تهیه و ارائه شده است، شواهدی را جمع‌آوری می‌کند تا نشان دهد که این صورت‌های مالی عاری از تحریف با اهمیت است یا خیر. با پیچیده‌تر شدن فعالیت‌های تجاری، تمرکز حسابرسان بر معاملات و رویدادهای حسابداری، دیگر کافی نیست. رویکردی یکپارچه برای حسابرسی مستلزم آن است که در کنار در نظر گرفتن خطر تحریف صورت‌های مالی، کنترل‌های لازم جهت پیشگیری از تحریف نیز اعمال شود. همچنین، حسابرس باید شناخت و درک جامعی از واحد تجاری و محیطی که در آن فعالیت می‌کند داشته باشد. شناخت از واحد تجاری شامل آگاهی از صنعت و محیط قانونی و عملیاتی آن، شامل روابط برون سازمانی با افرادی

نظیر تامین کنندگان اقلام مورد نیاز واحد تجاری، مشتریان و اعتباردهندگان است. حسابرس باید از راهبرد ها و فرایندهای تجاری و عوامل اصلی موثر بر موفقیت این راهبرد ها نیز آگاهی داشته باشد. چنین تحلیلی به حسابرس کمک می کند که خطرهای مربوط به راهبرد های شرکت را که می تواند بر ارائه مطلوب صورتهای مالی تاثیرگذار باشد شناسایی نماید.

- مدیریت هزینه پروژه، شامل فرآیندهای مرتبط با برنامه ریزی، برآورد، بودجه بندی، تامین مالی، سرمایه گذاری، مدیریت و کنترل هزینه هاست تا پروژه بتواند با بودجه مصوبه تکمیل گردد.

- مدیریت ارزش: مدیریت ارزش یک الگوی مدیریتی در رویکرد ارزش است که تأکید بر تحریک افراد، توسعه مهارت ها و ارتقاء هم افزایی و نوآوری با هدف حداکثر نمودن عملکرد کلی سازمان دارد. مدیریت ارزش در سطح سازمانی تکیه بر یک فرهنگ سازمانی مبتنی بر ارزش دارد که این ارزش، منافع ذی نفعان و رضایت مشتریان (داخلی/خارجی) را به صورت توأم در نظر می گیرد. نیز در سطوح عملیاتی، به کار گیری ابزارها و روش های مناسب را مدنظر قرار می دهد. این استاندارد یکی از پیش فرض های خود را وابستگی مدیریت ارزش به مدیریت ارشد سازمان می داند. مدیریت ارشد سعی می نماید تا جهت تأمین انتظارات ذی نفعان و مشتریان بهترین خروجی ها را از [آوردی هایی چون] دارایی ها، اموال، مواد و نیروی انسانی سازمان بگیرد. مدیریت ارزش با یکپارچه سازی تلاش های مدیران عملیاتی و مدیر ارشد، تمرکز بر ارزش را در تمام سازمان به وجود می آورد. این مسئله از طریق تمرکز بر خروجی هایی که در راستای اهداف کلی سازمان می باشند امکان پذیر می گردد. این استاندارد همچون دیگر الگوها دارای اصولی است که قابل پیشنهاد برای فازهای مختلف پروژه بوده و به خوبی با دیگر الگوهای تعالی پروژه قابل جمع بستن است.

کنترل و نظارت:

عبارت است از مجموعه تدابیر و روش هایی که توسط مراجع ذیصلاح برای بررسی گزارش ها، عملکردها، اقدامات انجام شده یا در حال انجام، به کار گرفته می شود تا ضمن تأمین اهداف کنترلی، تمهیدات یا توصیه های اصلاحی و پیشگیرانه را اعمال یا پیشنهاد نماید. این تدابیر و روش ها با توجه به نتایج حاصله، نقوش و جایگاه مراجع نظارتی و سایر ملاحظات مرتبط، از نظر نوع و نحوه انعکاس نتایج تابع ضوابط و شرایط خاص خود می باشد.

مفهوم کنترل های داخلی:

ساختار کنترل داخلی که به آن سیستم کنترل های داخلی نیز گفته می شود؛ شامل سیاست ها و روش هایی است که به منظور تأمین اطمینان نسبی از دستیابی به اهداف سازمانی شهرداری از جمله موارد زیر به کار گرفته می شود:

• حفظ و مواظبت منابع مالی و اقتصادی شهرداری در مقابل اتلاف، اختلاس و عدم کارایی مسئولان.

• افزایش دقت و صحت آمار و گزارش های مالی و عملکردی شهرداری

• ترغیب و تشویق کارکنان به پیروی از مقررات و خط مشی های شهرداری و تعیین میزان اجرای آن

• تعیین میزان کارایی عملیات در هر یک از واحدهای شهرداری

اطمینان نسبی به معنای آن است که هیچ ساختار کنترل داخلی، ایده آل نیست و مخارج کنترل داخلی نباید از منافع مورد انتظار آن بیشتر باشد.

۲ محیط کنترلی شهرداری:

عبارت است از مجموعه عوامل درون سازمانی و برون سازمانی که برای دستیابی به اهداف، سیاست ها و اجرای روش های مقرر در شهرداری طراحی و مستقر می شود. از حیث درون سازمانی، خط مشی ها و سیاست های مصوب مجموعه، مباحث ساختار سازمانی و روش های مدیریت سرمایه های انسانی، سیستم های ثبوت، ضوابط و پوردازش اطلاعات، پیش بینی برنامه و بودجه و وجود ارکان نظارتی به ویژه حسابرسی داخلی شهرداری، شالوده اصولی محیط کنترلی شهرداری را تشکیل می دهد. همونین از جمله مهم ترین عوامل برون سازمانی میتوان به قوانین و مقررات لازم الاجرا و سیاست های کلان مدیریتی کشور، حاکم بر این نهاد عمومی غیردولتی اشاره نمود.

حسابرسی داخلی در شهرداری به عنوان یکی از ارکان اصلی نظارتی و مشاوره ای مدیریت خواهد بود و سایر واحد های شهرداری نیز به عنوان دیگر اجزای محیط کنترلی آن، باید نقش نظارتی حین عملیات خود را کوه جزء لاینفک مسئولیت های مدیریتی و سازمانی آنهاست اعمال نمایند تا زمینه بهبود هرچه مطلوب تر نظام کنترلی شهرداری و در نتیجه ارتقای سلامت سازمانی حاصل شود.

حسابرسی رسمی (مستقل) شهرداری:

عبارت است از مجموعه رسیدگی هایی که در راستای اجرای الزامات و تکالیف موضوع بند "ب" ماده ۴۴ آیین نامه مالی شهرداری ها و بند ۳۰ ماده ۸۰ قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران، توسط اشخاص حقوقی ذیصلاح (موضوع قانون استفاده از خدمات تخصصی حسابداران ذیصلاح بوه عنوان حسابدار رسمی و آیین نامه اجرایی تبصره ۲ آن) انجام می شود. در این خصوص شورای اسلامی شهر موظف است یک نسخه از نتیجه گزارش را جهت بررسی و هرگونه اقدام قانونی به وزارت کشور ارسال نماید.

حسابرسی داخلی شهرداری:

رسیدگی ها و ارزیابی هایی که در مجموعه شهرداری توسط واحدی با همین عنوان (در سطح اداره کل یا مدیریت متناسب تشکیلات سازمانی هر شهرداری) برنامه ریزی، مدیریت و اجرا می گردد تا با بررسی سیستم کنترل های داخلی، ارزیابی میزان کارایی و اثربخشی نحوه انجام وظایف محوله واحدهای مختلف درون شهرداری و نیز سنجش میزان رعایت ضوابط و مقررات مرتبط، مدیریت ارشد شهرداری را در نظارت بر انجام و اداره بهینه امور یاری نماید.

حسابرسیدر شهرداری

شورا در راستای ماده ۸۰ قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی مصوب ۱۳۷۵ مجلس شورای اسلامی و اصلاحات بعدی آن، نسبت به انتخاب حسابرس شهرداری از بانک اطلاعاتی حسابرسان اقدام خواهد کرد. بر این اساس کمیته-ی حسابرسی موظف است ضمن بررسی شرایط حسابرسان منتخب سازمان، فهرست پیشنهادی خود را از بین حسابرسان منتخب سازمان استخراج و جهت انتخاب به شورا ارائه نماید. شورا ضمن بررسی پیشنهادات ارائه شده از سوی کمیته

حسابرسی، نسبت به انتخاب حسابرس مستقل منتخب خود با رعایت الزامات قانونی اقدام خواهد نمود. به منظور حصول اطمینان از حفظ حداقل کیفیت مورد نظر، مفاد پیش نویس و شرح خدمات قراردادهای حسابرسی شهرداری در کمیته حسابرسی مورد بررسی قرار گرفته و متن پیشنهادی نهایی قرارداد جهت انجام تشریفات قانونی به شورا ارائه خواهد شد.

حسابرس و بازرس قانونی سازمان ها، موسسات، شرکت های وابسته و تابعه:

کمیته‌ی حسابرسی پس از بررسی موسسات حسابرسی منتخب سازمان پیشنهادات خود را جهت انتخاب حسابرس و بازرس قانونی سازمان ها، موسسات، شرکت های وابسته و تابعه به شورا ارائه خواهد کرد. شورا پس از بررسی اسامی مزبور نسبت به انتخاب و توزیع نهایی حسابرس سازمان ها، موسسات، شرکت های وابسته و تابعه با رعایت قوانین و مقررات نسبت به انتخاب و توزیع نهایی حسابرس سازمان ها، موسسات، شرکت های وابسته و تابعه با رعایت قوانین و مقررات اقدام خواهد نمود. در کلان شهرها و شهرداری های مراکز استان توزیع موسسات حسابرسی منتخب در سازمان ها، موسسات، شرکت های وابسته و تابعه به نحوی خواهد بود که یک موسسه بیش از بیست درصد حسابرسی صورت های مالی سازمان ها، موسسات، شرکت های وابسته و تابعه را بر عهده نداشته باشد. پس از انتخاب حسابرس و بازرس قانونی، شورا مراتب را به شهرداری جهت سیر مراحل قانونی ابلاغ می نماید تا شرکت ها، موسسات و سازمان ها در چارچوب قوانین و مقررات مربوطه و در حدود اعتبارات مصوب خود نسبت به اعتقاد قرارداد حسابرسی اقدام نمایند. (بابا جانی، خنکار، ۱۳۹۱، ص ۶۵)

تبصره ۱: در شهرهایی که کمیته حسابرسی ندارند، شوراها با رعایت قوانین و مقررات و با در نظر گرفتن کیفیت حسابرسی نسبت به انتخاب حسابرس در شهرداری و حسابرس و بازرس قانونی در سازمان ها، موسسات، شرکت های وابسته و تابعه اقدام می نمایند.

تبصره ۰: فرایند انتخاب حسابرس در شهرداری ها و حسابرس و بازرس قانونی در سازمان ها، موسسات، شرکت های وابسته و تابعه آن ها حداکثر تا پایان شهریورماه همان سال انجام خواهد شد.

ارائه و رسیدگی به گزارش حسابرس شهرداری (مناطق و واحدهای ستادی)

ماده ۶- حسابرس مستقل و منتخب شورا مکلف است:

در چارچوب مفاد استانداردهای حسابرسی مصوب سازمان حسابرسی (بخش ۲۶۰) نسخه ای از پیش گزارش یافته های حسابرسی تهیه شده را به کمیته حسابرسی و مدیریت واحد ذی ربط ارائه نماید. بدیهی است در مورد گزارش تفریغ بودجه رعایت مفاد ۶۷ قانون شهرداری ها الزامی خواهد بود.

پس از تکمیل فرآیند رسیدگی و صدور گزارش نهایی نسخه های از گزارش به شورا ارائه میشود تا فرآیند پاسخگویی به نمایندگان منتخب شهروندان تحقق یابد.

ارائه و رسیدگی به گزارش حسابرس و بازرسی قانونی:

ماده ۷- حسابرس و بازرس قانونی سازمان ها، مؤسسات، شرکت های وابسته و تابعه شهرداری مکلف است با حفظ حقوق مجامع و در چارچوب مفاد استانداردهای حسابرسی:

۱. نسخه ای از پیش نویس گزارش حسابرسی تهیه شده را به کمیته حسابرسی و مدیریت واحد ذی ربط (سازمان یا

شرکت) ارائه نماید.

۲. گزارش نهایی حسابرس و بازرس قانونی پیش از پایان مهلت قانونی ملاروحه در مجامع طرح و فرآیند پاسخگویی به مدیریت شهری انجام می شود.

۳. پس از طرح نسخه ی نهایی گزارش حسابرس و بازرس قانونی در مجامع سازمانها و شرکتهای، نسخهای از گزارش به شورا ارائه می شود تا فرایند پاسخگویی به نمایندگان منتخب شهروندان در شورا تحقق یابد. تبصره- حسابرس منتخب باید نسخهای از گزارشهای نهایی شهرداری ها، سازمان ها، موسسات، شرکت های وابسته و تابعه در ارتباط با شهرداریهای با درجه ۹ تا ۱۲ را به سازمان ارسال نمایند. در ارتباط با سایر شهرداریها و سازمان ها، مشسسات، شرکت های وابسته و تابعه آن ها نسخهای از گزارش باید برای استانداری ها ارسال شود مفهوم اعتبار اشاره ای به امر دارد که آیا گویه ها همان مفهوم را می سنجد که مورد نظر ماست؛ به عبارتی اعتبار پرسش نامه به این است که دقیقا همان چیزی را بسنجد که ما می خواهیم. بدین منظور از متخصصان و مشاوران حوزه روش تحقیق و آمار کمک گرفته شده است. همچنین جهت دست یابی به اعتبار محتوا یا صوری، گویه ها و سوالات پرسشنامه توسط اساتید راهنما و مشاور مورد ارزیابی قرار گرفته است.

در این پژوهش به منظور اندازه گیری پایایی از روش آلفای کرونباخ استفاده شده است؛ که برای انجام آزمون اولیه تعداد ۳۰ نسخه از پرسشنامه در بین پاسخگویان توزیع گردید. بدین منظور آلفای کرونباخ گویه هایی که سازه را مورد بررسی قرار می دهند محاسبه و پس از آن مشخص گردید که هر یک از آن ها دارای مقدار آلفای قابل قبولی هستند. پایایی پرسشنامه براساس آزمون آلفای کرونباخ حدود (۰/۸۰) برآورد شده است. آلفای کرونباخ پژوهش حاضر به تفکیک مولفه ها در جدول زیر آورده شده است.

نتیجه گیری :

بررسی فرضیه اصلی (اول): تاثیر حسابرسی بر عملکرد شهرداری جهرم

متغیر	میانگین	انحراف معیار	آماره t	درجه آزادی	سطح معنی داری
تاثیر حسابرسی بر عملکرد شهرداری جهرم	۴/۳۲	۰/۵۴	۲۱/۱۲	۵۳	۰/۰۰۱

حسابرسی به عنوان متغیر مستقل تأثیرگذار در نظر گرفته شده است. در اینجا فرض بر این است که حسابرسی بر عملکرد شهرداری جهرم تاثیر گذار است به عبارتی، میانگین نظرات پاسخ دهندگان در نگرش به تأثیر حسابرسی بر عملکرد مالی شهرداری جهرم بیشتر از متوسط طیف لیکرت یعنی ۳ است. بدین منظور از آزمون t و سطح معنی داری استفاده شده است. سطح معنی داری آزمون t از خطای 5 % کمتر است و لذا فرض صفر رد می شود. میانگین پاسخ ها بیشتر از سه است و به عبارتی می توان گفت، حسابرسی بر عملکرد مالی شهرداری جهرم تاثیر گذار است

فرضیه فرعی: تاثیر حسابرسی بر کارایی عملکرد شهرداری جهرم

متغیر	میانگین	انحراف معیار	آماره t	درجه آزادی	سطح معنی داری
تاثیر حسابرسی بر کارایی عملکرد شهرداری جهرم	۴/۲۰	۰/۵۸	۱۶/۲۶	۵۵	۰/۰۰۰

حسابرسی به عنوان متغیر مستقل تأثیرگذار در نظر گرفته شده است. در اینجا فرض بر این است که حسابرسی بر کارایی عملکرد شهرداری جهرم تاثیر گذار است به عبارتی، میانگین نظرات پاسخ دهندگان در نگرش به تأثیر حسابرسی بر کارایی عملکرد مالی شهرداری جهرم بیشتر از متوسط طیف لیکرت یعنی ۳ است. بدین منظور از آزمون t و سطح معنی داری استفاده شده است. سطح معنی داری آزمون t از خطای 5% کمتر است و لذا فرض صفر رد می شود. میانگین پاسخ ها بیشتر از سه است و به عبارتی می توان گفت، حسابرسی بر کارایی عملکرد مالی شهرداری جهرم تاثیر گذار است.

فرضیه فرعی: تاثیر حسابرسی بر اثر بخشی عملکرد شهرداری جهرم

متغیر	میانگین	انحراف معیار	آماره t	درجه آزادی	سطح معنی داری
تاثیر حسابرسی بر اثر بخشی عملکرد شهرداری جهرم	۴/۲۶	۰/۵۱	۱۸/۲۱	۵۲	۰/۰۰۲

در این تحقیق حسابرسی به عنوان متغیر مستقل تأثیرگذار در نظر گرفته شده است. در اینجا فرض بر این است که حسابرسی بر اثر بخشی عملکرد شهرداری جهرم تاثیر گذار است به عبارتی، میانگین نظرات پاسخ دهندگان در نگرش به تأثیر حسابرسی بر اثر بخشی عملکرد شهرداری جهرم بیشتر از متوسط طیف لیکرت یعنی ۳ است. بدین منظور از آزمون t و سطح معنی داری استفاده شده است. سطح معنی داری آزمون t از خطای 5% کمتر است و لذا فرض صفر رد می شود. میانگین پاسخ ها بیشتر از سه است و به عبارتی می توان گفت، حسابرسی بر کارایی عملکرد مالی شهرداری جهرم تاثیر گذار است.

فرضیه فرعی: تاثیر حسابرسی بر صرفه اقتصادی عملکرد شهرداری جهرم

متغیر	میانگین	انحراف معیار	آماره t	درجه آزادی	سطح معنی داری
تاثیر حسابرسی بر صرفه اقتصادی عملکرد شهرداری جهرم	۴/۰۷	۰/۴۸	۱۷/۶۵	۵۳	۰/۰۰۱

در این تحقیق حسابرسی به عنوان متغیر مستقل تأثیرگذار در نظر گرفته شده است. در اینجا فرض بر این است که حسابرسی بر صرفه اقتصادی عملکرد شهرداری جهرم تاثیر گذار است به عبارتی، میانگین نظرات پاسخ دهندگان در نگرش به تأثیر حسابرسی بر صرفه اقتصادی عملکرد شهرداری جهرم بیشتر از متوسط طیف لیکرت یعنی ۳ است. بدین منظور از آزمون t و

سطح معنی داری استفاده شده است. سطح معنی داری آزمون t از خطای 5% کمتر است و لذا فرض صفر رد می شود. میانگین پاسخ ها بیشتر از سه است و به عبارتی می توان گفت، حسابرسی برصرفه اقتصادی عملکرد شهرداری جهرم تاثیر گذار است.

فرضیه اصلی: تاثیر کنترل و نظارت شورای اسلامی شهر بر حسابرسی شهرداری جهرم در این تحقیق کنترل و نظارت شورابه عنوان متغیر مستقل (مداخله گر) تأثیرگذار در نظر گرفته شده است. در اینجا فرض بر این است که کنترل و نظارت شورا بر حسابرسی در شهرداری جهرم تاثیر گذار است به عبارتی، میانگین نظرات پاسخ دهندگان در نگرش به تأثیر کنترل و نظارت شورا بر حسابرسی شهرداری جهرم بیشتر از متوسط طیف لیکرت یعنی ۳ است. بدین منظور از آزمون t و سطح معنی داری استفاده شده است. سطح معنی داری آزمون t از خطای 5% کمتر است و لذا فرض صفر رد می شود. میانگین پاسخ ها بیشتر از سه است و به عبارتی می توان گفت، حسابرسی برصرفه اقتصادی عملکرد شهرداری جهرم تاثیر گذار است.

فرضیه اصلی: تاثیر کنترل و نظارت شورای اسلامی شهر بر حسابرسی شهرداری جهرم

متغیر	میانگین	انحراف معیار	آماره t	درجه آزادی	سطح معنی داری
تأثیر کنترل و نظارت شوراها بر حسابرسی شهرداری جهرم	۴/۰۲	۰/۵۳	۲۱/۰۶	۵۵	۰/۰۰۰

در این تحقیق کنترل و نظارت شورابه عنوان متغیر مستقل (مداخله گر) تأثیرگذار در نظر گرفته شده است. در اینجا فرض بر این است که کنترل و نظارت شورا بر حسابرسی در شهرداری جهرم تاثیر گذار است به عبارتی، میانگین نظرات پاسخ دهندگان در نگرش به تأثیر کنترل و نظارت شورا بر حسابرسی شهرداری جهرم بیشتر از متوسط طیف لیکرت یعنی ۳ است. بدین منظور از آزمون t و سطح معنی داری استفاده شده است. سطح معنی داری آزمون t از خطای 5% کمتر است و لذا فرض صفر رد می شود. میانگین پاسخ ها بیشتر از سه است و به عبارتی می توان گفت، کنترل و نظارت شورا بر حسابرسی شهرداری جهرم تاثیر گذار است.

فرضیه اصلی (سوم): تاثیر کنترل و نظارت شورای اسلامی شهر بر عملکرد (کارایی، اثربخشی، صرفه اقتصادی) شهرداری جهرم

متغیر	میانگین	انحراف معیار	آماره t	درجه آزادی	سطح معنی داری
تأثیر کنترل و نظارت شوراها بر عملکرد شهرداری جهرم	۴/۰۹	۰/۴۹	۱۷/۳۰	۵۵	۰/۰۰۱

در این تحقیق کنترل و نظارت شورا به عنوان متغیر مستقل تأثیرگذار در نظر گرفته شده است. در اینجا فرض بر این است که کنترل و نظارت شورا بر عملکرد شهرداری جهرم تاثیر گذار است به عبارتی، میانگین نظرات پاسخ دهندگان در نگرش به تأثیر کنترل و نظارت شورا بر عملکرد شهرداری جهرم بیشتر از متوسط طیف لیکرت یعنی ۳ است. سطح معنی داری آزمون t از خطای 5% کمتر است و لذا فرض صفر رد می شود. میانگین پاسخ ها بیشتر از سه است و به عبارتی می توان گفت، کنترل و نظارت شورا بر عملکرد شهرداری جهرم تاثیر گذار است.

فرضیه فرعی: تاثیر کنترل و نظارت شوراسلامی شهر بر کارایی عملکرد شهرداری جهرم

متغیر	میانگین	انحراف معیار	آماره t	درجه آزادی	سطح معنی داری
تاثیر کنترل و نظارت شوراها بر کارایی عملکرد شهرداری جهرم	۴/۶۲	۰/۵۷	۱۶/۲۸	۵۲	۰/۰۰۲

در این تحقیق کنترل و نظارت شورا به عنوان متغیر مستقل تأثیرگذار بر کارایی عملکرد شهرداری جهرم در نظر گرفته شده است. در اینجا فرض بر این است که کنترل و نظارت شورا بر کارایی عملکرد شهرداری جهرم تأثیر گذار است به عبارتی، میانگین نظرات پاسخ دهندگان در نگرش به تأثیر کنترل و نظارت شورا بر عملکرد شهرداری جهرم بیشتر از متوسط طیف لیکرت یعنی ۳ است. بدین منظور از آزمون t و سطح معنی داری استفاده شده است. سطح معنی داری آزمون t از خطای ۵٪ کمتر است و لذا فرض صفر رد می شود. میانگین پاسخ ها بیشتر از سه است و به عبارتی می توان گفت، که کنترل و نظارت شورا بر عملکرد شهرداری جهرم تأثیر گذار است.

فرضیه فرعی: تاثیر کنترل و نظارت شوراسلامی شهر بر اثر بخشی عملکرد شهرداری جهرم

متغیر	میانگین	انحراف معیار	آماره t	درجه آزادی	سطح معنی داری
تاثیر کنترل و نظارت شوراها بر اثر بخشی عملکرد شهرداری جهرم	۴/۷۱	۰/۵۶	۲۴/۳۳	۵۷	۰/۰۰۳

در این تحقیق کنترل و نظارت شورا به عنوان متغیر مستقل تأثیرگذار بر اثربخشی عملکرد شهرداری جهرم در نظر گرفته شده است. در اینجا فرض بر این است که کنترل و نظارت شورا بر اثر بخشی عملکرد شهرداری جهرم تأثیر گذار است به عبارتی، میانگین نظرات پاسخ دهندگان در نگرش به تأثیر کنترل و نظارت شورا بر اثربخشی عملکرد شهرداری جهرم بیشتر از متوسط طیف لیکرت یعنی ۳ است. بدین منظور از آزمون t و سطح معنی داری استفاده شده است سطح معنی داری آزمون t از خطای ۵٪ کمتر است و لذا فرض صفر رد می شود. میانگین پاسخ ها بیشتر از سه است و به عبارتی می توان گفت، که نظارت و کنترل شورا بر اثربخشی عملکرد شهرداری جهرم تأثیر گذار است.

فرضیه فرعی: تاثیر کنترل و نظارت شورای اسلامی شهر بر صرفه اقتصادی عملکرد شهرداری جهرم

متغیر	میانگین	انحراف معیار	آماره t	درجه آزادی	سطح معنی داری
تاثیر کنترل و نظارت شوراها بر صرفه اقتصادی عملکرد شهرداری جهرم	۴/۸۵	۰/۵۹	۱۸/۴۷	۵۶	۰/۰۰۳

در این تحقیق کنترل و نظارت شورا به عنوان متغیر مستقل تأثیرگذار بر صرفه اقتصادی عملکرد شهرداری جهرم در نظر گرفته شده است. در اینجا فرض بر این است که کنترل و نظارت شورا بر صرفه اقتصادی عملکرد شهرداری جهرم تأثیر گذار است به عبارتی، میانگین نظرات پاسخ دهندگان در نگرش به تأثیر نظارت و کنترل شورا بر صرفه اقتصادی عملکرد شهرداری جهرم بیشتر از متوسط طیف لیکرت یعنی ۳ است. بدین منظور از آزمون t و سطح معنی داری استفاده شده است. سطح معنی داری آزمون t از خطای 5% کمتر است و لذا فرض صفر رد می شود. میانگین پاسخ ها بیشتر از سه است و به عبارتی می توان گفت، که کنترل و نظارت شورا بر صرفه اقتصادی عملکرد شهرداری جهرم تأثیر گذار است.

نتیجه گیری تفسیری و تحلیلی تحقیق:

با بررسی ماده ۴۴ آیین نامه مالی شهرداریها مصوب سال ۱۳۴۶ مشاهده می گردد در بند الف ماده مذکور عنوان میگردد. حسابرسی به وسیله شهرداری قبل و بعد از خرج به وسیله کارکنان ثابت شهرداری که اطلاعات کافی در امور مالی و حسابداری داشته باشند انجام میگیرد که بیان گر نظر قانون گذار بر انجام حسابرسی مالی داخلی بوده که به دلیل وجود و ابلاغ آیین نامه اجرایی این بند نحوه انجام حسابرسی به وسیله شهرداری دارای شفافیت کافی نبود و باعث عدم توجه کافی و لازم بسیاری از شهرداریها به این مهم است که ماحصل آن امکان انحراف بودجه و سایر اشتباهات و تقلبات میگردد از طرفی با توجه به تنوع فعالیتها و وظایف و بخشهای مختلف شهرداری و نیاز به تخصصهای گوناگون صرفاً، با انجام حسابرسی مالی توسط کارشناس مالی و حسابداری نمیتوان کنترل و نظارت بر همه جنبه های فعالیتی شهرداری از جمله شهرسازی، عمران، خدمات شهری، خدمات فرهنگی و... داشت و این باعث ضعف کنترلی و مدیریتی می گردد.

با توجه به گزارش حسابرسی مورد بررسی در مورد شهرداری جهرم و اعلام وجود خطاهایی همچون انحراف بودجه و عدم وجود کنترل داخلی کافی در بخشهای مختلف از جمله شهرسازی لزوم توجه به وجود واحد و یا اداره حسابرسی داخلی با وظایف و اختیارات مشخص را دو چندان می کند

در بند ب وج ماده ۴۴ تکالیفی برای شورای اسلامی شهر در خصوص انتخاب حسابرس مستقل انجام حسابرسی و ارائه گزارش آن به وزارت کشور و رسیدگی نهایی از طریق بررسی گزارشهای مالی و گزارش حسابرسان مذکور مشخص گردیده است که نشان دهنده نقش و جایگاه نظارتی شورای اسلامی شهر بوده و لزوم توجه این نهاد به انجام این مهم و ایفای صحیح نقش کنترل و نظارتی خود را دو چندان می کند.

• ممانعت از استقرار سیستم کنترل داخلی مناسب و عدم امکان انعکاس واقعی وضعیت مالی و نتایج عملکرد شهرداری، بدلیل عدم انعکاس بخش عمده ای از داراییها و بدهیها تا زمان دریافت یا پرداختهای نقدی در دفاتر و گزارشها باتوجه به موارد فوق الذکر و معایب اعلامی لزوم تغییر روش حسابداری شهرداری امری لازم و ضروری است

براساس روش حسابرسی، برابر بند ۳۰ ماده ۸۰ قانون شوراها و ماده ۴۴ آیین نامه مالی شهرداریها و گزارشات ارائه شده توسط موسسه حسابرسی انجام دهنده حسابرسی شهرداری جهرم روش حسابرسی صورتهای مالی تعیین و مورد استفاده قرار گرفته است که هدف آن میزان مطابقت صورتهای مالی با معیارهای تعیین شده که معمولاً معیارهای مورد نظر استانداردهای حسابداری است می باشد و به زمان گذشته می پردازد (صورتهای مالی سال و یا سالهای گذشته) و کارایی، اثربخشی و صرفه اقتصادی روش ها و رویه های عملیاتی مدنظر نداشته که این امر باعث یک بعدی بود بررسی ها و گزارشهای ارائه شده (بعد

مالی) و عدم کمک شایان و ارائه پیشنهادات اصلاحی به مدیریت مجموعه جهت اتخاذ تصمیمات بهتر می گردد بنابراین ضرورت اصلاح روش حسابرسی شهرداریها امر لازم و ضروری است

از سوی دیگر، در حال حاضر کنترل داخلی در اکثر شهرداریها در مراحل تشخیص و یا تصویب ضرورت هزینه (اجازه خرج)، تامین اعتبار و تسجیل توسط کارشناس و یا کارشناسان امور مالی و حسابداری در واحد امور مالی و یا حسابداری صورت میگیرد و سایر فعالیتهای شهرداری (به غیر از امور مالی) مورد کنترل و ارزیابی داخلی قرار نمیگیرد و یا به صورت غیر تخصصی کنترل و ارزیابی می گردد و این امر باعث عدم امکان سنجش عملکرد مدیریت شهری و مجموعه تحت امر او، عدم امکان بررسی اثر بخشی تصمیمات متخذه توسط مدیران و عدم امکان ارزیابی میزان صرفه یا ضرر اقتصادی روشها و رویهها فعالیتهای صورت گرفته توسط شهرداری میگردد بنابراین لزوم توجه بیشتر شهرداران بعنوان مدیران کلان شهری به کنترل داخلی بخشها و ادارات و حوزه های مختلف مجموعه تحت امر خود جهت استفاده بهینه از منابع محدود و موجود را دوچندان می کند

شهرداری و شورای اسلامی نقش مهمی در حسابرسی بهینه دارد در واقع همانگونه که بیان شد شهردار بعنوان راس هرم مجموعه شهرداری نقشهای متعددی شامل برنامه ریزی، هماهنگی، تصمیم گیری، رهبری، پایش و نظارت را می بایست ایفا نماید که ضعف و یا قوت در هر یک از نقشها تاثیر بسیار فراوانی بر مجموعه شهرداری خواهد داشت به عنوان نمونه تصمیم گیری در خصوص میزان و نحوه کنترل داخلی و یا نوع پایش و نظارت سازمان و استفاده و یا عدم استفاده از بازخورد و گزارش ارائه شده در موفقیت یا عدم موفقیت مدیریت شهری بسیار موثر است به گونه ای که در مشارکت و یا عدم مشارکت شهروندان در توسعه شهری و دستیابی به منابع جدید و بیشتر مالی و انسانی خود رانشان خواهد داد علاوه بر آن برانجام حسابرسی بهینه و ارائه گزارش عملکرد به مردم و سایر مراجع اهتمام داشته و همکاری همه جانبه با حسابرس مستقل منتخب شورای اسلامی دستورکار خود و مجموعه تحت مدیریت خود قرار خواهد داد

شورای اسلامی شهر با دو نقش قانونگذاری و نظارتی با استفاده از تمام ظرفیتهای موجود در شهر اعم از دانشگاه ها و مراکز علمی، مشاوره افراد خبره و دارای تخصصهای مورد نیاز و... و انتخاب روش بهینه و حسابرس مستقل دارای تخصصهای مختلف جهت بررسی و حسابرسی کامل کلیه بخشهای شهرداری و بررسی دقیق و کارشناسی گزارشهای ارائه شده توسط حسابرس و یا موسسه حسابرسی و پیگیری قانونی و اصلاحی این گزارشها می تواند به وظایف و اختیارات قانونی خود عمل نموده و گزارش آن را به مردم ارائه نماید

منابع و مآخذ

الف. قوانین

قانون اساسی

قانون محاسبات عمومی

قانون شهرداریها

قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شورای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران

آیین نامه مالی شهرداریها

ب. کتب

۱. آرمسترانگ، م (۱۳۸۵). مدیریت عملکرد (فرد، تیم، سازمان). ترجمه قلیچ خانی و غلامزاده. تهران: دریا.
۲. افشار، بهزاد و محمد مهدی بابایی (۱۳۹۰). شوراها و شهرداری ها از نگاه قانون. تهران: سوره سبز
۳. بهرامی، پورهنک و بهرامی، بهناز (۱۳۸۹). اصول حسابداری و حسابرسی شهرداری. تهران: سازمان شهرداری ها.
۴. بهرامی، پورهنک (۱۳۸۸). بودجه شهرداری و مدیریت بودجه در شهرداری های ایران. تهران: انتشارات سازمان شهرداری ها
۵. جمعی از نویسندگان (۱۳۹۷). استانداردهای حسابداری بخش عمومی. تهران: سازمان حسابرسی.
۶. جمعی از نویسندگان (۱۳۹۷). اصول و ضوابط حسابداری و حسابرسی: استانداردهای حسابرسی عملیاتی. تهران: سازمان حسابرسی.
۷. رفیعی، افسانه و حمیدی، الهام (۱۳۹۷). اصول حسابرسی. تهران: سازمان حسابرسی.
۸. زارع، علی فیروز و دیگران (۱۳۹۰). راهبردهای عملیاتی اقتصاد شهری. مشهد: دانشگاه فردوسی.
۹. شکوری مقدم، محسن (۱۳۸۹). راه آینده شهرداری ها. تهران: ذره.
۱۰. عباس زاده، شهاب (۱۳۹۰). آنچه شورای اسلامی شهر باید بداند. تهران: انتشارات سازمان شهرداری ها.
۱۱. غلامی، عباس (۱۳۹۵). مجموعه قوانین و مقررات مربوط به شهرداری و شورای اسلامی شهر. شیراز: نوید شیراز.
۱۲. کمالی زارع، علی و ارباب سلیمانی، عباس (۱۳۹۸). حسابرسی داخلی اثربخش. تهران: سازمان حسابرسی.
۱۳. مقیمی، سیدمحمد (۱۳۸۶). اداره حکومت های محلی مدیریت شوراها و شهرداری ها. تهران: سمت
۱۴. نبوی، عزیز (۱۳۹۳). اصول حسابداری دولتی. تهران: انتشارات فروردین.
۱۵. وثوق، محمد (۱۳۸۹). حسابداری دولتی و امور مالی شهرداری. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.

ج. مقالات

۱. مرادی، جواد و زکی زادهف زهرا (۱۳۹۳). بررسی نقش مدیریت اخلاقی، عملکرد حسابرسی داخلی و گرایش های اخلاقی بر عملکرد حسابداری و گزارشگری مالی. مجله دانش حسابداری، سال پنجم. شماره ۱۸. پاییز ۱۳۹۳.
۲. کوکبی، صدریه و دیگران (۱۳۹۴). تاثیر کارایی عملکرد حسابرسی داخلی و کمیته حسابرسی بر تجدید ارائه صورت های مالی. فصلنامه علمی پژوهشی دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت. سال چهارم. شماره ۱۶. زمستان ۱۳۹۴.
۳. بابا جانی، خنکا (۱۳۹۱). ضرورت تشکیل کمیته حسابرسی و استقرار واحد حسابرسی های کلان داخلی در شهرداری شهرها برای ارتقاء سطح مسئولیت پاسخگویی، فصلنامه مطالعات تجربی حسابداری مالی، سال دهم، شماره 33، بهار ۱۳۹۱
۴. ضرونی، جلالیان (۱۳۹۷). الگوی مطلوب نظارت مالی دیوان محاسبات، فصلنامه دانش حقوق مالیه، سال اول، شماره ۴، تابستان ۱۳۹۷

د. پایان نامه

۱. آقا جعفری، مهدی (۱۳۸۰). بررسی اثربخشی حسابرسی داخلی در شرکت ملی نفت ایران. پایان نامه ارائه در دانشگاه تهران.

۲. توکلی کاشانی، مهناز (۱۳۹۵). بررسی تاثیر حسابرسی مالی بر شهرداری کاشان. پایان نامه ارشد ارائه شده به واحد نراق، دانشگاه آزاد اسلامی.

ه. منابع لاتین

3. Ehsan, S., Kaleem, A., & Jabeen, S. (2012). "Exploring the interaction between Financial Performance and Corporate Social Responsibility in Pakistani Firms". *Journal of Basic and Applied Scientific Research* 2.
4. Merchant, K.A. and Vander Stede, W.A. (2007), "Management Control Systems: Performance Measurement", Evaluation and Incentives, 2nd ed., Financial Times Prentice Hall, Harlow.
5. Asare, S. K., Davidson, R. and Gramling, A., (2008), Internal auditors' evaluation of fraud factors in planning an audit: The importance of audit committee quality and management incentives *International Journal of Auditing*, 12 (3): 181-203.